

**Göçmenlerin Türkiye'ye Entegrasyonu ve
Gündelik Hayatta Kültürel Etkileşimleri:
Çinliler Örneği¹**

Dr. Öğr. Üyesi Erdem DİRİMEŞE

**Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı,
erdemdirimese@beun.edu.tr , 0000-0002-1873-6425**

Elif EMRE

**Bilim Uzmanı, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi,
Disiplinlerarası Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı
elfemrea@gmail.com, 0000-0002-7922-2292**

Öz

Günümüzde sınırların daha kolay aşılabilmesi ile coğrafi hareketlilikler hız kazanmaktadır. Bu coğrafi hareketliliklerden bir tanesini uluslararası göçler oluşturmaktadır. Uluslararası göçler ile birlikte göçmenlerin kimlik, kültürel kodları ve gündelik yaşam biçimleri, hedef ülkede yeni bir kimlik ve sosyo-kültürel yapı ile karşılaşmaları durumunda değişebilmektedir. Bu durum, göçmenlerin kültürleşme, topluma adapte olma ve uyum sağlama süreçlerini etkilemektedir. Bu çalışmada göç, kimlik ve kültürleşme kuramları üzerinden Türkiye'de yaşayan Çinli göçmenler ele alınmıştır. Bu çalışmada Çinlilerin; Türkiye'yi seçme nedenleri, yasal olarak Türkiye'de bulunma

¹ Bu makale Elif Emre (2021) tarafından Dr. Öğr. Üyesi Erdem Dirimeşe danışmanlığında "Çinlilerin Türkiye'ye Uyum ve Gündelik Hayatta Türk Kültürü ile Etkileşimleri" adlı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

durumları, Türkiye ve Türkler ile olan ilişkilerine uyum sağlama düzeyleri, hibrit kimlik oluşturup oluşturamadıkları, Türk kültüründen etkilenme ve Türkiye'deki hizmetlerden yararlanma düzeyleri incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmış, katılımcı ve kurumlara kartopu örnekleme modeli ile ulaşılmıştır. Çalışmada 15 Çinli katılımcıya ve Çinliler ile ilişkisi bulunan 5 kuruma yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Çalışmanın veri analizinde ise nitel olan içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışmada Çinlilerin eğitim, istihdam, evlilik gibi farklı nedenlerle Türkiye'yi hedef ülke olarak seçtikleri, farklı alanlarda öğrenim gördükleri ve istihdam sağladıkları, genel olarak göçmenlerin Çin vatandaşı olarak Türkiye'de buldukları tespit edilmiştir. Çinli göçmenlerin dil, barınma, sağlık gibi hizmetlere erişimde problem yaşadıkları, Türkiye ve Türkler ile olan ilişkilerine uyum sağladıkları ve Türk kültüründen etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kimlik, Çin, Kültür, Uyum

Integration of Immigrants in Turkey and Their Cultural Interactions in Everyday Life: The Case of the Chinese

Abstract

Today, geographical mobility is gaining momentum as borders can be crossed more easily. Among these are also international migrations. Together with migrations, the identities, cultural codes and lifestyles of migrants might change upon encountering a new identity and sociocultural structure in their country of destination. This affects the acculturation and adaptation processes of migrants. Due to high population and technological developments In this work the Chinese migrants living in Turkey were studied through theories of migration, identity and acculturation. The questions that have been analyzed in this study are the reasons why Chinese migrants have chosen Turkey as their destination, the level of adaptation in their relations to the country and people, whether they could form a hybrid identity or not, the amount of influence Turkish culture has on them and their level of utilization of services in Turkey. In this study qualitative methods have been used, the participants and institutions have been reached by using the method of snowball sampling. A semi-structured interview form was applied to 15 Chinese participants and 5 institutions that have relations to Chinese people. In the data analysis part of this

work the qualitative method of content analysis has been used. It's been determined that Chinese are choosing Turkey as their country of destination for different reasons such as education, employment and marriage and that they are generally holding Chinese citizenship. As a result of this research it's been found out that Chinese migrants are having troubles in accessing services such as accomodation and health and have problems overcoming the language barrier, that they are adapted to Turkey and Turks regardless and also that they are influenced significantly by Turkish culture.

Keywords: Migration, Identity, China, Culture, Adaptation

Giriş

Tarihin başlangıcından beri farklı coğrafyalarda yaşayan insanların birbirleri ile etkileşim içerisinde olması beraber çok kültürlü toplumların oluşum sebeplerinden biridir. Çok kültürlü toplumlar, farklı kimliğe ve kültüre sahip insanların, göç hareketleri sonucunda meydana gelmiştir. Göç hareketleri; ailevi, sosyal, psikolojik, etnik, ekonomik vb. etkenlerden dolayı bireysel veya kitlesel olarak yapılabilmektedir. Globalleşme, mobilite ve teknolojik gelişmelerin artması insanların göç etme kararını etkileyen nedenler arasındadır. Dolayısıyla göç ile birlikte hem kaynak ülkenin hem de hedef ülkenin toplumsal ve kültürel konfigürasyonlarında değişimlerin gerçekleştiği söylenebilir.

Göçmenlerin yaşadıkları korku, belirsizlik ve problemler baskın topluma entegre olmalarını ve uyum sağlamalarını etkileyebilmektedir. Bu durum hem farklı kimliğe sahip göçmen bireylerin hem de baskın toplumda yaşayan insanların gündelik hayatını şekillendiren önemli bir unsurdur. Göçmenler, hedef ülkenin dilini bilmedikleri durumlarda gündelik hayatta yerel toplum ile etkileşime geçememekte; bir yandan aidiyet duygusu hissetme, hibrit kimlik oluşturma, entegre olma ve uyum sağlama konusunda problem yaşayabilirken diğer yandan barınma, güvenlik, sağlık ve eğitim gibi hizmetlere erişim problemleri yaşayabilmektedir. Dolayısıyla bu problemlerin, iki grup arasındaki karşılıklı ilişkileri,

toplumsal yapıyı ve göçmenlerin yeniden sosyalleşme sürecini etkilediği söylenebilir.

Bu çalışmada, kültürel bağları eskiye dayanan Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında gerçekleştirilen, Türkiye'nin Çinli göçmenlere ev sahipliği yaptığı, göç hareketliliği sosyo-kültürel açıdan incelenmiştir. Türkiye'nin oluşturduğu çekici faktörler, Çinlilerin; Türkler ile olan ilişkileri, kendi kimliklerini ve kültürel kodlarını devam ettirebilmeleri, Türkiye'deki hizmetlere erişimleri, Türkiye'ye uyum sağlama ve kültürleşme konusunda problem yaşayıp yaşamadıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çinlilerin göç etme kararını neden verdikleri, hedef ülke olarak Türkiye'yi seçme nedenleri, Türkiye'de hizmetlerden yararlanma düzeylerini, farklı kültür ve kimliğe ait iki grubun arasındaki ilişkileri, Çinlilerin gündelik hayatta sosyo-kültürel uyumu, Türk kültürü ve kimliğine uyumu konuları ele alınmıştır. Bu çalışmada, Çinlilerin Türkiye'ye gelme kararını etkileyen çekici faktörler, gündelik yaşamda baskın toplum ile ilişkisinin analizi, dışlanmaya maruz kalıp kalmadıkları, etkilendikleri kültürel öğelerin, kendilerini ait hissettikleri kimliklerin, baskın toplumdaki konularının öğrenilmesi ve yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm yollarının belirlenebilmesi için gerekli verilerin sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırmada, nitel araştırma modeli ve yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu araştırma modelinde araştırma deseni, çalışmanın gidişatına göre yön değiştirebilir; araştırmacı sahaya girdikten ve veri toplamaya başladıktan sonra süreçte değişiklikler meydana gelebilmektedir (Creswell, 2013/2016: 45-47). Araştırma sürecinde pandeminin ortaya çıkması, araştırma deseninin bir yıl boyunca yön değiştirmesine neden olmuştur. Araştırmada cinsiyet, yaş, medeni durum, meslek ve maddi durum bağımsız değişkenli soruları; göç, kimlik ve uyuma ilişkin sorular ise bağımlı değişkenli soruları oluşturmaktadır.

Çalışmanın evrenini Türkiye’de yaşayan Çinliler, örneklem grubunu ise 15 Çinli katılımcı ve Çinliler ile ilişkisi bulunan 5 kurum oluşturmuştur. Bu kurumlar; Wumar Limitet Şirketi, Buceti Tercüme ve Danışmanlık Limitet Şirketi, Türk-Çin Kültür Derneği, Türk-Çin Dostluk Vakfı ve enerji alanında faaliyet gösteren özel bir kuruluştur. Katılımcı ve kurumlara amaçlı örneklem, kartopu örnekleme modeli ile ulaşılmıştır. Kartopu (zincir) örnekleme modeli, zengin bilgi elde edilebilecek kişilere ulaşmada kullanılmaktadır. Bu modelde kişilere, başka kişilere nasıl ulaşılacağı konusunda sorular sorulur ve kişilerin önerisi doğrultusunda kişi zinciri farklılaşır ve kartopu büyür (Patton, 2014: 237).

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak mülakat tekniği kullanılmıştır. Veri toplama süreci öncesinde Çinlilerin yaşadığı bölgelerde gözlem yapılmış ve kaynak kişilere ulaşılarak Çinlilerin Türkiye’de yaşadıkları problemlere ve kişilik özelliklerine ilişkin bilgiler edinilmiştir. 2019-2021 yılları ile sınırlı tutulan bu araştırmada, Covid-19 salgınının Türkiye’de etkisini göstermesi nedeni ile problemler yaşanmış; farklı illerde yaşayan Çinliler ve kurumlar ile çevrimiçi görüşülmüştür. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesi için içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1. Göç

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç, bireylerin veya grupların zulüm veya daha iyi istihdam olanakları gibi çeşitli nedenlerle bir coğrafyadan diğerine, geçici veya kalıcı olarak taşınmasına denilmektedir (Hagen-Zanker, 2010: 9). İnsanların, kaynak ülkede yaşadıkları sosyal, kültürel, ekonomik memnuniyetsizlikler veya problemler itici faktörleri oluştururken; hedef ülkede refah seviyesinin yüksek olması, hizmetlere erişim ve güvenlik olanakları çekici faktörleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla göç hareketlerinin, rasyonel bir karar alma süreci olduğu söylenebilir. İnsanların göç etme nedenleri; doğal koşullar, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel faktörler olarak değerlendirilebilir.

Doğal koşullar; insanların iklim değişikliği, kıtlık ve salgın hastalıklar gibi sorunlardan dolayı göç hareketi başlatması olarak tanımlanmaktadır (Göker, 2015: 13). Sosyo-ekonomik faktörlerde ekonomik fırsatlar ve afetler, göç için güçlü bir neden olarak ifade edilmektedir (Bruce ve Yearley, 2006: 198). Sosyo-ekonomik göçlerde insanların yüksek gelir ve refah beklentileri, hedef ülkeye maddi uyum sağlamasını etkileyebilmektedir. Sosyo-kültürel göç nedenleri kültürel, psikolojik, yasal ve eğitsel sorunları içerisinde barındıran çok boyutlu bir olgu olarak tanımlanabilir. Göç, göçmenlerin hedef ülkeye uyumunu, toplumsal ve kültürel yapıyı yeniden şekillendirmektedir (Tezcan, 2000: 3). Buradan yola çıkıldığında göçmenlerin, göç sürecinde yaşadıkları problemlerin psikolojik durumlarını, hazırbulunuşluklarını ve beklentilerini etkilediği söylenebilir. Göçmenlerin hedef ülkedeki nitelendirilme biçimleri (yabancı, bizden biri), dil bilmemeleri ve hizmetlere erişim imkânları, sosyo-kültürel yapıya uyum ve entegre olma sürecini etkileyebilmektedir.

1.2. Kimlik

Toplumsal süreçlerin ürünü olan göç ve kimlik kavramları birbirinden bağımsız değildir. Göç ile birlikte farklı dini, etnik, milli ve kültürel kimliklere sahip insanlar bir arada yaşamaktadır. Kimlik, kişinin veya grubun kökeni hakkındaki bütün değerleri; niteliklerini ve konumunu bilinçli olarak algılaması şeklinde ifade edilmektedir. İnsanlar, doğduğu andan itibaren belirli bir ailenin, sosyo-kültürel yapının ve ulusun üyesi olarak dünyaya gelmektedir. Bu durum kim olduğumuzu, değerlerimizi, köklerimizi içselleştirip, aidiyet duygusu geliştirmemizi ve kimlik inşa etmemizi sağlamaktadır (Şimşek, 2002: 29-33). Örneğin, Türkiye’de doğan bir insan Türk kimliğini ve yaşam tarzını benimserken Çin’de doğan bir insan ise Çin kimliğini, kültürünü ve yaşam tarzını benimsemektedir.

Kişilerin rollerinin değişmesi ile birlikte kimlikler değişime uğrayabilmektedir. Akışkan yapıya sahip olan kimlikler diğerleri ile birlikte benzerlik gösterdiğinde, kolektif kimlik diğerlerinden farklı olduğumuzu hissettirdiğinde bireysel kimlik olarak

nitelendirilmektedir. Dolayısıyla bu durum, benzerlik ve farklılık sınırlarının çizilmesi açısından önemlidir (Giddens ve Sutton, 2014: 26). Göç sonucunda farklı kimlik ve kültürel kodlara sahip olan insanlar “öteki/yabancı” olarak nitelendirilebilmektedir. Bu durum, kendimizi ait hissettiğimiz, dil ve kimlik duygusu ile psişik ve kültürel homojenlik duygusunun bozulmasına neden olmaktadır. Göç ile birlikte insanlar; dil, tarih, gelenek, kültürel köklerinden koparılmakta ve bir hareket içerisine girmektedir. Bu hareket ile birlikte kimliklerimiz, aidiyet duygumuz, yaşamışlıklarımız ve bilinç dışı arzularımız sürekli bir değişim halindedir (Chambers, 1994/2019: 43-45). Dolayısıyla göçmenler hem kendi kültürel kodlarını ve kimliklerini muhafaza etmeye çalışmakta hem de göç ettikleri hedef ülkenin kimlik ve kurallarına uyum sağlamaya çalışmaktadır. Yerel toplumda ayrımcılığa veya dışlanmaya maruz kalan göçmenler, kendi içlerine kapanmaktadır. Göçmenler, karşılaştıkları yerel toplum içerisinde ait oldukları kültürü, değerleri, kimliği kaybetmemek için kendi düşüncelerine ve yaşam tarzlarına sahip insanlarla birlikte hareket etmekte ve böylelikle kendi topluluklarını oluşturmaktadır (Cengiz, 2010: 185-188). Yerel toplum ile etkileşime giren göçmenler ise hem buldukları yerdeki kimlikleri kabul etmekte hem de kendi kimliklerini korumaya çalışmaktadır. Bu durum melezleşme sürecini yani yeni bir kimliğin oluşumunu ortaya çıkarmaktadır (Marshall, 2005: 407). Örneğin; Çinliler Türkiye’nin sosyo-kültürel yapısına ve baskın topluma entegre olduğunda ve uyum sağladığında, Çinli kimliklerinin dışında, kendilerine “Türk-Çinli” melez kimliğini inşa edebilmekte ve aidiyet duygusu geliştirebilmektedir. Buradan yola çıkıldığında göç, kimlik ve kültürleşmenin birbirini etkileyen unsurlar olduğu söylenebilir.

1.3. Kültürlenme ve Kültürleşme

Kültürleşme; yaşam biçimini oluşturan dil, değerler, normlar ve anlam haritalarının edinilmesi yoluyla bir kültürde nasıl “devam edeceğimizi” öğrendiğimiz bir dizi sosyal süreç olarak tanımlanmaktadır (Barker, 2008: 474). Güvenç ise kültürleşmeyi, farklı toplumların karşılıklı

etkileşim içinde olması, bir grubun diğerine ait kültürel öğeleri benimsemesi ve yeni bir kültürel sentez olarak tanımlamaktadır (Güvenç, 1979: 134-135). Göç nedeniyle farklı kültürden insanlar zorunlu olarak bir arada yaşamakta ve etkileşim içine girmektedir. Bu durum hem yerel toplumun hem de göç eden grubun dilinde, davranışlarında ve değerlerinde değişimler meydana getirmekte ve kültürleşmeyi ortaya çıkarmaktadır (Saygın ve Hasta, 2018: 313). Dolayısıyla kültürleşmenin göçmenlerin ve yerel toplumun gündelik hayatını derinden etkilediği söylenebilir. Göçmenlerin kendi toplumundaki beslenme biçimleri, davranış kalıpları ve psikolojik durumları kültürleşme ile birlikte değişebilmektedir.

Berry, Kim, Minde ve Mok (1987: 491-492) kültürleşmeyi beş genel kategoride incelemiştir. Bunlar, fiziksel değişim, biyolojik değişimler, kültürel değişimler, yeni sosyal ilişkiler ağı ve psikolojik değişimlerdir. Göçmenlerin bilişsel, fiziksel ve duygusal açıdan yaşadıkları bu değişimlerin; hazırbulunuşluklarını, beklentilerini, sosyal çevrelerini ve yerel topluma uyumunu etkilediği söylenebilir. Kültürleşmenin, kültürlenme ve kültürlenememe olmak üzere iki farklı sonucu bulunmaktadır. “Kültürlenememe” diğer bir adıyla kültürel yozlaşma, kültürleşme sonucunda problemlerin meydana gelmesi ve yeni bir sentezin ortaya çıkmaması olarak ifade edilmektedir (Aydın, 2011: 61). “Kültürlenme” ise farklı kültür yapılarının buluşması sonucunda ortaya çıkan yepyeni bir kültür olarak belirtilmektedir (G. Topsis ve M. Topsis, 2014: 116). İnsanlar içerisinde doğup büyüdükları toplumdan davranış kalıplarını, gereksinimlerini karşılama biçimlerini kültürlenme ile birlikte öğrenmektedir (Haviland vd., 2008: 114). Dolayısıyla farklı bir ülkeye göç eden göçmenlerin sahip oldukları kültürel öğeler değişime uğramaktadır. Farklı toplumlar ile karşılaşan göçmenler de yerel toplumun kültürünü ve yaşam biçimini kültürlenme ile öğrenmektedir. Bu durumun kültürlenme stratejisini ortaya çıkardığı söylenebilir.

1.4. Kültürlenme Stratejileri

Kültürlenme, belirsizlikleri, kimlik, dil ve değer gibi kültürel farklılıkları içerisinde barındırmaktadır. Göçmenlerin kültürlenme süreci birbirinden farklılık göstermektedir. Dolayısıyla göçmenlerin yerel topluma uyumu ve adapte olmaları bu sürece göre şekillenebilmektedir. Berry, göçmenler ve baskın grup arasındaki ilişkileri anlamak için iki ana eksenli yaklaşım geliştirmiştir. Bu eksenlerden birincisi, grubun kendi kimlik ve kültürünü korumak istemesi ikincisi ise grubun diğer baskın toplum ile temas haline geçmesi ve kaynaşması olarak ifade edilmektedir (Berry vd., 1989: 185-186). Bu yaklaşımlar sonucunda göçmenlerin gözünden bakılarak asimilasyon, ayrılma, entegrasyon ve marjinalleşme olmak üzere dört kültürlenme stratejisi ortaya konulmuştur.

“Asimilasyon”, bireyin baskın kültür ile etkileşime geçip kendi kültürel kimliklerini sürdürmek istememesi olarak belirtilmektedir (Berry, 2018: 249-250). Yani asimilasyon göçmenlerin, göç ettikleri ülke ile tüm bağlarını kopartması ve hedef ülkeye bütünüyle entegre olmasıdır (Yaman-Kahveci, 2021: 19). Bireylerin kendi kültürlerine bağlı kalması ve diğer gruplarla etkileşime girmekten kaçınmak istemeleri “ayrılma” olarak ifade edilmektedir. Bireyin hem diğer gruplarla gündelik hayatta etkileşim içerisine girmesi hem de geçmişten gelen kültürünü sürdürmek istemesi “entegrasyon” olarak tanımlanmaktadır (Berry, 2005: 705). “Marjinalleşme” ise bireylerin kendi kültürlerine olan ilgilerinin az olması (zor kullanmadan dolayı oluşan kültürel kayıplar nedeniyle) ve baskın grup ile etkileşime geçmek istememesi (genellikle ayrımcılık ve dışlanma) nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Berry, 2001: 619). Burada anlatılanlardan yola çıkıldığında göçmenlerin kültürlenme stratejilerinin, geldikleri ülkenin coğrafyasına, yaşam biçimine ve toplumsal normlarına göre şekillendiği söylenebilir. Göçmenlerin kültürlenmeye isteklilikleri, baskın toplum ile etkileşimi açısından önemli görülebilir.

Entegrasyon, baskın olmayan grup tarafından, baskın toplumun kültürel farklılıklara açık olması sonucunda özgürce seçilebilir. Bu stratejide, baskın

olmayan grupların, baskın toplumun temel değerlerini benimsemesi ve baskın toplumun ulusal kurumlarının (eğitim, sağlık, istihdam) ise içinde barındırdığı azınlık grupların ihtiyaçlarını karşılamaya hazır olması gerekmektedir. Berry, baskın grubun diğer gruplarla temas halinde olmasıyla kültürlenme sürecine dâhil olacağını ve değişebileceğini ifade etmektedir (Berry, 2018: 250). Baskın grubun, azınlık grubu asimile etmeyi amaçlaması “eritme potası”; baskın olmayan grubun, baskın grubun ayrılıkçı stratejisine maruz kalması “ayrımcılık”; baskın grubun dayattığı marjinalleşme stratejisi “dışlanma” olarak ifade edilmektedir (Berry, 2005: 706). Bütün etno-kültürel grupların özelliklerinin toplum tarafından kabul görmesi ise “çok-kültürlülük” olarak tanımlanmaktadır (Berry, 2018: 251). Dolayısıyla ev sahibi ülkenin göçmenleri kültürleme stratejisinin, onların toplumda barınma biçimini etkilediği söylenebilir.

Çinli göçmenlerin, göç sürecinde yaşadıkları problemler, psikolojik durumları ve Türk toplumundan kabul görme stratejileri kültürlenme stratejilerini etkileyebilmektedir. Çinlilerin dil bilmedikleri için yerel toplumla iletişime geçememesinin, kültürel, kimliksel farklılıklarının ve yabancı olarak nitelendirilmesinin ayrılma stratejisini benimsemelerine neden olabileceği söylenebilir. Çinlilerin, Türkiye’de hem kendi kültürlerini devam ettirmeleri hem de yerel toplum ile etkileşim içerisinde olmaları ise entegrasyon stratejisinin oluşmasına katkı sağlayabilmektedir. Ayrıca Çinlilerin, Türkiye’deki sağlık, istihdam ve eğitim gibi kurumsal hizmetlere erişimleri de entegre olmaları ve uyum sağlamaları açısından önemli görülebilir.

1.5. Uyum ve Adaptasyon

Bireyler, doğdukları andan itibaren içerisinde buldukları sosyo-kültürel yapıya adapte olmakta ve uyum sağlamaktadır. Göç ile birlikte bu sosyo-kültürel yapı değişmekte; göçmenler farklı kimliğe, kültüre, dine ve yaşam tarzına sahip insanlarla karşılaşmaktadır. Dolayısıyla göçmenlerin kendi ülkelerinde edindiği bütün kazanımlar bir anda değişime uğrayabilmekte ve

göçmenler baskın topluma uyum problemleri yaşayabilmektedir.

Uyum, “canlının gereksinimlerini gidermeyi, isteklerini karşılamayı başararak içinde bulunduğu çevre ile kurduğu uyumlu ilişkiler; intibak, denge duyusu, alışma” olarak tanımlanmaktadır (Bakırcıoğlu, 2016: 1584). Ward ve arkadaşları uyumun, ikiye ayrıldığını belirtmektedir. Birincisi, kişinin psikolojik uyumudur. İkincisi ise bireylerin, yeni günlük yaşamını kültürel bağlamda olumlu ve olumsuz olarak yönetebilme becerisi, sosyo-kültürel uyum olarak ifade edilebilir. Adaptasyon, bireyin çevrelerine uyumunu geliştirebilmektedir (Berry vd., 2002: 370). Buradan yola çıkıldığında göçmenlerin göç ettikleri ülkede, şehirlere ve insanlara adapte olmaları, çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştırabilir.

Kültürlerarası öğrenme ile gelişen bir süreç olan kültürlerarası uyum, farklı kültürlerle ilişkin yeni deneyimlerle sürekli gelişmektedir (Temel Eğimli ve Yalçın, 2016: 20). Baskın toplumun göçmenlere bakış açısı, göçmenlerin kendi kültürlerinden getirdikleri özellikler, kaynak ülkenin özellikleri, kültürleşmeye yönelimleri, yaşadıkları stres ve belirsizlikler uyum süreçlerini etkileyebilmektedir. Göçmenlerin hedef ülkede her şeyi yeniden öğrenmek ve tecrübe etmek zorunda kalması, uyum sorununu da beraberinde getirmektedir. Göçmenler yabancı olduğu toplumun bir parçası olmak için uyum sürecine girmekte ve “yeniden toplumsallaşma” meydana gelmektedir (Adıgüzel, 2019: 54).

Göçmenlerin topluma uyum sağlaması için psikolojik kültürel ve ekonomik açıdan hazır olması gerekmektedir. Yani kişisel, sosyal ve kültürel kimlikleri ile gündelik hayatlarını devam ettirmekte ve yaşadığı topluma ayak uydurmaktadır. Sosyokültürel uyumda hedef toplum ile ilgili yeterli düzeyde bilginin olmaması, korku, kaygı ve değişime ayak uyduramamasına neden olmaktadır (Yaka, 2011: 133-140). Buradan yola çıkıldığında Çinlilerin Türkiye’ye gelmeden önce yeterli bilgilerinin olmamasının korku, kaygı ve belirsizlik yaşamasına sebep olabileceği söylenebilir. Çinlilerin Türkiye’deki sosyo-kültürel yapıya içeriden bakmaları, baskın topluma adapte olmaları, yeni

deneyimler edinmelerini ve uyum sağlamalarını kolaylaştırabilir. Çinlilerin, ailelerine ve ülkelerine duydukları özlem psikolojik uyumlarını; dil bilmemeleri, iş imkânları ve sosyal becerileri, sosyo-kültürel uyumlarını etkileyebilmektedir. Göç eden Çinlilerin; kişilik özelliğinin, dil becerisinin, eğitiminin ve statüsünün farklı olması uyum düzeylerinin de farklı olmasını ortaya çıkarabilmektedir. Çinlilerin Türkiye’de temel haklardan yararlanmaları ve “içimizden biri” olarak nitelendirilmeleri, Türkiye’ye adapte olmalarını, uyum sağlamalarını ve aidiyet duygusu geliştirmelerini etkileyebilmektedir.

2. Bulgular

Tablo 1. Çinlilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Meslek	Din	Ekonomik Durum
KK-1	Erkek	22	Bekâr	Öğrenci	İslam	Orta
KK-2	Kadın	28	Bekâr	Yüksek Lisans Öğrenci	İslam	Orta
KK-3	Kadın	24	Bekâr	Öğrenci	Bir dine mensup değil	Orta
KK-4	Kadın	57	Bekâr	Çince Öğretmeni	Hristiyan	Orta
KK-5	Kadın	40	Evli	Öğretmen	İslam	Orta
KK-6	Kadın	32	Bekâr	Gazeteci	Bir dine mensup değil	Orta
KK-7	Erkek	22	Bekâr	Öğrenci	İslam	Orta
KK-8	Kadın	28	Bekâr	Veteriner	Hristiyan	Orta
KK-9	Erkek	26	Bekâr	Satış Müdürü	İslam	Orta
KK-10	Erkek	22	Bekâr	Tercüman	İslam	Orta

KK-11	Erkek	32	Evli	Doktor	İslam	Orta
KK-12	Erkek	19	Bekâr	Teknisyen	İslam	Orta
KK-13	Kadın	22	Bekâr	Öğrenci	Bir dine mensup değil	Orta
KK-14	Erkek	27	Bekâr	Öğrenci	İslam	Orta
KK-15	Erkek	28	Bekâr	Mühendis	Taoizm	Orta

Katılımcılar ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler incelendiğinde, katılımcıların 7'sinin kadın, 8'inin erkek katılımcılardan oluştuğu ve yaş aralıklarının 19 (ergenlik ve gençlik dönemi) ile 57 (orta yaş grubu) arasında değiştiği görülmektedir. Katılımcıların 13'ü bekâr, 2'si evlidir. Çinli göçmenlerin çoğu (6 kişi) öğrenci, 2'si öğretmen ve 7'si farklı meslek dallarında çalışmaktadır. Çinli katılımcıların 9'u İslam dinine mensup olduğunu, 3'ü herhangi bir dine mensup olmadığını, 2'si Hristiyanlık dinine ait olduğunu ve 1'i Taoizm inancına inandığını belirtmiştir.

2.1. Çinlilerin Hedef Ülke Olarak Türkiye'yi Seçmesi

Çinlilerin, Türkiye'yi hedef ülke olarak seçme nedenleri, geliş amaçlarına göre farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'nin oluşturduğu çekici faktörler, Çinlilerin Türkiye'ye gelme nedenleri ve Türkiye'de yasal olarak bulunma biçimleri ele alınmıştır.

Çinlilere, hedef ülke olarak Türkiye'ye ne zaman geldikleri ve Türkiye'yi neden seçtikleri sorulmuştur. Çinlilerin, Türkiye'ye 1996-2020 yılları arasında geldikleri belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun akademik eğitim, evlilik (%20), istihdam (%13.3) ve kültürel çekicilik (%13.3), dini (%6.7) ve farklı sebepler (%6.7) amacıyla Türkiye'yi hedef ülke olarak seçtikleri saptanmıştır. Katılımcılardan bazılarının Türkiye'yi hedef ülke olarak seçme nedenleri şu şekildedir:

“2017 yılında Türkiye'ye geldim. Buraya eğitim almak için geldim” (KK-7).

“1996 yılında Türkiye’ye geldim. Türkiye’ye evlenmek için geldim, başka bir sebebi yoktur” (KK-4).

“2017 yılında Türkiye’ye geldim... Türk kültürünü çok merak ediyorum...” (KK-10).

Kurumlara ise Çinlilerin Türkiye’yi hedef ülke olarak seçme nedenleri sorulmuştur. Kurumlar, Türkiye’nin bulunduğu stratejik konumu, eğitim imkânları, temiz havası, tarihi, yatırım amaçlı ve ekonomik ilişkileri gibi farklı sebeplerden çekici faktörler oluşturduğunu ifade etmişlerdir:

Buceti Ltd. Şti.: “Çinlilerin Türkiye’yi hedef ülke olarak seçme nedeni tarihimizden kaynaklanmaktadır... eğitim amaçlı da gelebiliyorlar. Bir de ticari ilişkilerimiz çok kuvvetli olduğu için ticari amaçla da geldiklerini düşünebiliriz aslında”.

Türk-Çin Kültür Derneği: “... tercih edenler doğası yani temiz havası dolayısıyla ve ucuz olduğu için Türkiye’yi tercih ediyorlar. Doğası, temiz havası “Mavi Türkiye” diyorlar zaten Türkiye’ye, o sebeple tercih ediyorlar”.

Türk-Çin Dostluk Vakfı: “Hedef ülke olması Çinlilerin Türkiye algısından kaynaklanmaktadır... Hem ekonomik kalkınmada gösterdiği başarı hem de potansiyeli dolayısıyla Çin’in Türkiye’yle mutlaka iyi ilişkiler kurması gerektiğini düşünüyorlar...”

Katılımcıların, Türkiye’deki yasal durumları şu şekildedir; %86.7’si Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşı, %13.3’ü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. Katılımcıların ikamet türleri incelendiğinde, kısa dönem ve uzun dönem ikamet izni alan katılımcıların eşit olduğu (%26.7) belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların %20’sinin öğrenci ikamet izni ve %13.3’ünün çalışma izni aldığı görülmüştür. Türkiye’de yaşayan bazı katılımcılarımızın ikamet türlerine ilişkin açıklamaları şu şekildedir:

“Çin vatandaşıyım, Kısa Süreli İkamet İznim var” (KK-1).

“Türk vatandaşıyım. Türk vatandaşı ile evliyim” (KK-5).

“Çin vatandaşıyım. Çalışma izni ile geldim ve her sene ikamet alıyorum” (KK-6).

Journal of Social Sciences and Humanities:

“Çin vatandaşıyım. Çin’de uluslararası bir öğrenciyim ve öğrenci ikamet iznim var” (KK-10).

Araştırmada Türk vatandaşı olan katılımcıların ikamet izni almalarına gerek olmadığı saptanmıştır. Kurumlar ise Çinlilerin Türkiye’de genellikle çalışma izni, öğrenci ikamet izni aldıklarını ve Türk vatandaşlığına geçtiklerini ifade etmişlerdir:

Wumar Ltd. Şti.: “Çinliler genelde Çin vatandaşı olarak burada bulunuyorlar. Türk vatandaşı olanlar da var tabii. Eğitim, ticaret gibi farklı nedenlerle geldikleri için farklı ikamet izinleri alıyorlar”.

Buceti Ltd. Şti.: “Çinliler son zamanlarda ev satın aldıkları için Türk vatandaşlığına sahip olabiliyorlar genel olarak bu şekilde ikametgâh izinleri oluyor”.

Türk-Çin Kültür Derneği: “Çoğunlukla çalışma vizesiyle geliyorlar... Bunlar çoğunlukla Türkiye’de çalışma vizesi veya iş kurarak ikamet alıyorlar”.

Türk-Çin Dostluk Vakfı: “...evlilik yolu ile ikamet almaktalar hatta birçoğu Türk vatandaşlığını seçmekte ayrıca Çinli firmaların yatırımları artmış ve birçok Çinli firma temsilcileri ve çalışanları da ülkemizde bulunmakta. Son olarak akademik eğitim alan ya da Çince öğretmenlik yapan öğretmen ve öğrenciler bulunmakta”.

Katılımcılara, Türkiye’ye kimler ile birlikte geldikleri ve gelme nedenlerinin neler olduğu sorulmuştur. Katılımcıların tek başına (%46.7), arkadaşlarıyla (%40) ve aileleriyle birlikte (%13.3) geldikleri görülmüştür:

“Tek başıma Türkiye’ye geldim” (KK-4).

“Türkiye’ye ablam ile birlikte geldim ama o başka şehirde” (KK-3).

“Sınıf arkadaşlarımla birlikte geldim” (KK-13).

Kurumlar ise Çinlilerin Türkiye’ye, bireysel ve toplu şekilde geldiklerini ifade etmişlerdir:

Wumar Ltd. Şti.: “Türkiye’ye ya okumak için geliyorlar ya ticaret ya da gezmek için. Bu yüzden bireysel olarak gelen de var, toplu şekilde gelen de var”.

Buceti Ltd. Şti.: “Çinliler Türkiye’ye aileleriyle birlikte geliyorlar özellikle evli olanlar. Türkiye’ye daha önceden

turist olarak geliyorlar, bakıyorlar daha sonra uygun görürlerse aileleri ile birlikte geliyorlar”.

Enerji Şirketi: “Genel olarak topluluk halinde gelmeyi tercih ediyorlar”.

Katılımcılara, Türkiye’ye gelme nedenleri sorulmuştur. Araştırmada bu nedenler, bireysel sebepler (eğitim, evlilik, dini), ekonomik sebepler (çalışma), politik sebepler (çocuk) olarak ele alınmıştır. Katılımcıların %73.3’ü bireysel sebepler, %20’si ekonomik sebepler ve %6.7’si politik sebepler nedeniyle Türkiye’ye geldiğini belirtmiştir:

“Türkiye’ye Türkçe ve İlahiyat öğrenmek için geldim” (KK-1).

“Din, kültür ve sosyoloji alanlarında okumak için Türkiye’ye geldim, burada yüksek lisans yapıyorum” (KK-2).

“Sevgilim burada yaşıyor onun için geldim” (KK-8).

“Türkiye’ye çalışmak için geldim” (KK-15).

“Türkiye’ye geldikten sonra üç çocuk sahibi olmak istiyorum” (KK-11).

2.2. Çinlilerin Göç Ettikten Sonra Karşılaştıkları Problemler

Bu bölümde Çinlilerin kendilerini ait hissettikleri kimlik/kimlikler, Türklerin Çinlilere bakış açısı ve Çinlilerin Türkler hakkındaki algıları ve Çinlilerin Türkiye’deki hizmetlere erişimde yaşadıkları problemlere değinilmektedir.

Çinliler ile Türkler arasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin, Çinli göçmenlerin kimliklerini oluşturmasında etkili olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, katılımcılara kendilerini ait hissettikleri kimlikler ve bu kimliğe ait hissetmelerinin nedeni sorulmuştur. Katılımcıların %53.3’ü kendisini Çin kimliğine ait hissettiğini, %40’ı Çin ve Türk kimliğine ait hissettiğini ve %6.7’si kendisini hiçbir kimliğe ait hissetmediğini belirtmiştir. Kendilerini Çin kimliğine ait hisseden katılımcılar bunun nedenlerini, ülke ve millet sevgisi, korumacı yapıya sahip olma, kendi kültür ve geleneklerine bağlı olma olarak ifade etmişlerdir:

“Kendimi Çin kimliğine ait hissediyorum. Çin’de doğup büyümem ve kendimi Çin kimlik ve kültürüne ait hissetmeme neden oluyor” (KK-1).

“Kendimi sonsuza kadar Çin kimliğine ait hissediyorum, ülkemi ve milletimi seviyorum” (KK-9).

“Çin kimliğine ait hissediyorum. Çin, derin ve uzun bir geçmişe sahip ve Çin’in köklü bir kültürü, milli guru ve milli özgüveni var...” (KK-13).

Katılımcıların bazıları ise kendilerini Çin ve Türk kimliğine ait hissetmektedir:

“Çinliyim ama sanki Türk gibiyim” (KK-3).

“Kendimi Çin kimliğine ait hissediyorum fakat Türk kimliğini ikinci bir kimlik olarak benimседim. Bu kimliklere ait hissetmemin nedeni kendimi değişime açık olarak tanımlamamdan kaynaklanıyor. Türk kültürüne son derece meraklıyım ve Türkiye’ye aşığım” (KK-6).

“Kendimi Çin ve Türk kimliğine ait olarak hissediyorum. Çünkü burası çok güzel ve insanları çok iyi” (KK-7).

Bu durumda, bazı katılımcıların kendilerine Türk-Çin hibrit kimliğini inşa ettikleri ve Türkiye’ye aidiyet duygusu geliştirdikleri söylenebilir. Kendini hiçbir kimliğe ait hissetmeyen katılımcı ise bu görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“Hangi kimliğe hangi ülkeye ait olduğun önemli değil, önemli olarak kişisel olarak ne olduğun ve bütün dünya birlik düşüncesinde olmalı” (KK-4).

Kurumlara, Çinlilerin Türk kimliğini ikincil kimlik olarak benimseyip benimseyemedikleri sorulmuştur. Verilen yanıtlarda kurumların bazısı Çinlilerin sadece kendi kimliklerine bağlı kaldıklarını bazısı ise Türk kimliğini ikincil bir kimlik olarak kabul ettiğini belirtmiştir:

Türk-Çin Kültür Derneği: “Çinlilerin Türk kimliğini benimsemesi çok kolay olmuyor. Türkiye’yi seviyorlar ama öyle çok vatanım moduna girmezler. İkinci bir kimlik olarak kabul edenler çok azdır sadece iş amaçlı olarak düşünürler. Çünkü onlarda Çin milliyetçiliği çok güçlüdür o nedenle Türkiye’yi sevseler de tam mantığıyla ikinci vatanım, laf söz

etmem gibi modlara girmezler, benimsemezler genelde öyle bir şeyleri yoktur.”

Türk-Çin Dostluk Vakfı: “Türkiye’de yaşayan Çinliler, Türk kimliğini benimseyebiliyorlar ve çok çabuk uyum sağlıyorlar. Çünkü kültürlerimiz, yaşam tarzlarımız ve aile yapılarımız birbirine çok benzemekte.”

Çinlilerin Türkiye göç etmesiyle birlikte sosyo-kültürel etkileşimlerinin arttığı ve Türkler ile Çinlilerin birbirine bakış açısının şekillendiği söylenebilir. Katılımcılara, Türklerin Çinlilere karşı bakış açısı ve davranışlarının nasıl olduğu sorulmuştur. Katılımcıların çoğunluğunun (%86.7) Türklere karşı olumlu, %6.7’sinin olumsuz bakış açısı geliştirdiği görülmüş ve %6.7’sinin bu konuda tam bir görüş belirtmediği saptanmıştır:

“Türk insanları, bana içlerinden biri olarak bakıyor. İyi, çok sıcak ve yardımsever davranıyor. Türk insanlarını seviyorum” (KK-2).

“Bir keresinde yol tarifi istedim, bir amca bana yolu göstermek için çok hevesliydi ama aslında bu konu hakkında pek bir şey bilmiyordu. Bu yüzden sonunda yanlış yere gittim. Bunu yapması yanlıştı” (KK-13).

“Her çeşitten Türk var. Ben ayrımcı olmayı sevmiyorum. Çünkü hepimiz aynı dünyadayız, insan insandır, bana göre hiç fark etmez” (KK-4).

Katılımcılardan bazıları Covid-19 virüsünden sonra Türklerin Çinlilere karşı bakış açısının değiştiğini belirtmiştir. Bu durum, Çinlilerin Türklere bakış açısını etkilemiştir fakat Çinlilerin virüsten önce böyle bir sorun yaşamadıkları için araştırmada olumsuz olarak değerlendirilmemiştir. Kurumlara, Çinliler ile Türklerin birbirlerine karşı bakış açılarının nasıl olduğu sorulmuştur. Kurumların verdikleri yanıtlarda, Çinlilerin Türklerin hakkında algılarının olumlu olduğu fakat Türk insanların Çinlilere karşı çok olumlu bir tutumda olmadığı belirtilmiştir:

Wumar Ltd. Şti.: “Türk insanların Çinlilere bakış açısını %50 %50 olarak bölebiliriz. Bizim Türk insanımız birazcık siyasi yaklaşımda olduğu için maalesef Çin durumunda da Doğu Türkistan sıkıntısı olduğu için yarısını biraz ön yargılıdır, Çin’i ve Çinlileri sevmezler. Diğer yarısı da Çin’i

oldukça çok severler, benimserler... Bir ön yargı da var Türklerden Çinlilere karşı. Çinlilerin Türkler konusundaki algıları ise bizim Türkiye'deki gibi siyasi olarak değil... Bizleri çok kibar, çok nazik olarak adlandırırlar..."

Türk-Çin Dostluk Vakfı: "Türklerde çoğunluk olmamakla birlikte Çinlilere karşı sevecen bir tutum var. Fakat bazı siyasi olaylar (Uygur meselesi vb.) ve yemek kültürlerinin farklı lanse edilmesi nedeniyle, Çinlilere karşı sert bir tutum içerisinde olan vatandaşlarımızda bulunmakta... Son zamanlarda dünya genelinde mücadele edilen Covid-19 nedeniyle Türkiye'de yaşayan Çinli vatandaşlar fazlasıyla hor görülmektedir..."

Bir diğer soruda ise Çinlilerin, Türkiye'de eğitim, dil, din, barınma, sağlık ve sosyal alanlardaki hizmetlere erişimde problem yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Katılımcıların; %60'ının hizmetlere erişimde hiç problem yaşamadığı, %13.3'ünün dil ve barınma (%6.7), sağlık (%6.7), güvenlik (6.7) sosyal aktivite (%6.7) konusunda problem yaşadığı belirlenmiştir:

"Tüm hizmetlerden iyi bir şekilde yararlanıyorum, gayet güzel" (KK-9).

"Türklerin ana dilini anlamadığım için çok fazla problemle karşılaştım. Bu yüzden hepsini listelememe gerek kalmıyor" (KK-12).

"Sadece ev kiralarırken bazen yabancı olduğum için güvenmiyorlar ama Türk abim ile birlikte gidince sorun olmuyor..." (KK-3).

"Türkiye'de din, dil, sağlık gibi hizmetlerden yeterince yararlanıyorum. Ancak sosyal yaşama ayak uydurma konusunda zorluk çekiyorum" (KK-15).

Kurumlara, Çinlilerin hizmetlere erişimden yeterince yararlanıp yararlanamadıkları ve hizmetlere erişimde ne tür problemler yaşadıkları sorulmuştur. Kurumlar verdikleri yanıtlar ise şu şekildedir:

Wumar Ltd. Şti.: "Hizmetlere erişim konusunda herhangi bir sıkıntıları yok sadece koyu Budist olan Çinliler için Türkiye'de malum herhangi bir Budizm tapınağı yok. Güvenlik sıkıntıları da son dönemde birazcık haberlerde gördüğümüz üzere Çinlilere karşı bir tepki var; Çinlilerden virüs çıktı, onlar virüs getiriyor gibi bir dışlanma oldu... Tek

dediğim gibi bir tapınakları olmadığı için ülkemizde birazcık ondan yakınıyorlar, ya keşke bir Budizm tapınağı olsa da gitseydik falan diye. Harici bir sıkıntı duymadık.”

Türk-Çin Kültür Derneği: “Çinliler buradaki tüm imkânlardan faydalanıyorlar ama Türkiye'nin imkânları bu anlamda yeterince iyi değil. Yani Türkiye'de yaşayan Çinlilerin ihtiyaçlarını bireysel olarak çözmeleri gerekiyor... Türkiye'de eğitim gören öğrenciler bu anlamda ya özel yurtları bulup onlara ciddi rakamlar ödemek zorunda kalıyorlar ya da ev tutmak zorunda kalıyorlar... Türkiye'de dil eğitimini de üniversitelerin dil merkezleri yüklediği için mesela Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) gibi DİLMER gibi üniversitelerin dil merkezleri bir kurs olarak yüklediği için böyle bir imkânı da vermiyor. Yeterince faydalanamıyorlar... Dil problemi dolayısıyla çok problem yaşıyorlar ama bu konuda Türklerin yapabileceği bir şey yok...”

2.3. Çinlilerin Türkiye'ye Uyumu

Bu başlıkta, Çinlilerin; Türkiye'ye, Türk Kültürüne ve Türkler ile olan ilişkilerine uyumu, etkilendikleri kültürel öğeler, Türk kültür yapısı hakkındaki düşünceleri ve Türkiye'ye gelmeden önce yaşadıkları korkular ve tavsiyeleri ele alınmaktadır.

Katılımcıların çoğunluğunun (%86,7) Türkiye'ye uyum sağladığı, %13.3'ünün uyum sağlayamadığı saptanmıştır:

“Türkiye'ye ve Türk kültürüne uyum sağladığımı düşünüyorum. En çok çay kültürüne adapte oldum çünkü Türk ile Çin çay kültürü birbirine benzer...(KK-1).

“...Artık 5 senedir Türkiye'deyim ve sanki Türk gibiyim. Yemekleri seviyorum, olaylar olduğunda Türk gibi tepki veriyorum. Hatta Türk abim dedi ki sen Türk olmuştun” (KK-3).

“Tam olarak uyum sağladığımı söyleyemem. Bizim köpek yediğimizi düşünmeleri bile bize olumsuz baktıklarını gösteriyor. Bu benim uyum sağlamamı etkiliyor” (KK-15).

Kurumların verdikleri yanıtlarda ise Çinli göçmenlerin benzerlikler üzerinden uyum sağladıklarını belirtilmiştir:

Buceti Ltd. Şti.: “Bizim aile yapılarımız Çinliler ile çok benziyor. O yüzden aile yapısı ve gelenek-görenek kısmında %100 uyum sağladıklarını düşünüyorum. Hem biz onlara karşı hem de onlar bize karşı aile, gelenek-görenek, kadının toplumdaki yeri açısından gayet bize ayak uydurabiliyorlar bu konuda...”

Türk-Çin Kültür Derneği: “... Çinlilerle Türkler arasında çok yakın benzerlikler var o nedenle diğer yabancıların birçok açıdan zorlanmıyorlar diyebilirim. Genel anlamda uyum sağlayabiliyorlar yani öyle çok zorlanmıyorlar.”

Katılımcılara, Türk kültürü hakkındaki düşünceleri ve en çok etkilendikleri kültürel öğeler sorulmuştur. Katılımcıların %93,3’ü Türk kültüründen etkilenmiştir. Etkilendikleri kültürel öğeler ise sırasıyla yemek kültürü, tarih, dini bayramlar, milli bayramlar ve sanat zanaattır.

“Yemekleri çok lezzetli. Dini bayramlardan olan Kurban Bayramından çok etkilendim. Et almayan kişilere et verilmesi çok güzel” (KK-8).

“Türk tarihinden çok etkilendim. Gezdiğim her şehirde tarihi izler var. Özellikle Osmanlı Dönemi’nden kalma eserler beni çok etkiledi” (KK-15).

“Türk kültürüne saygı duyuyorum, Türk milletinin kültürü ülkemizin kültürüne çok benziyor. Mesela Türkiye’de memleketi için fedakârlık yapan kahramanların kurduğu festivaller (milli bayramlar) var, Çin’de de benzer bayramlar var... Buradaki milli, mimari ve din kültürlerini seviyorum” (KK-1).

Kurumlara, Çinlilerin Türk kültüründe en çok hangi kültürel öğelerden etkilendikleri sorulmuştur. Kurumlar; Çinlilerin tarih, dini bayramlar, yemek kültürü, müzik ve sanattan etkilendiğini belirtmişlerdir:

Wumar Ltd. Şti.: “Bizden farklı olan her şey onları etkiliyor. Tatlı mesela, özellikle baklava gibi şerbetli tatlılara inanılmaz şaşırıyorlar, bu kadar tatlı nasıl yiyebiliyorsunuz diye. Dini bayramlardan da çok etkileniyorlar. Gelenek görenek konusunda da etkileniyorlar. Mesela bizim müziklerimizi duydukları anda dans etmek istiyorlar, bizim müziklerimiz onlarınkinden biraz farklı...”

Buceti Ltd. Şti.: “Çinliler tarihi açıdan çok etkileniyorlar. Bizim halk sanatımız var, onların kaligrafî sanatı var.

Kaligrafi ve halk sanatı birbiriyle çok benzeşiyor. Yemek konusunda da et kısmı Çinliler ile Türkler arasında çok benzer.”

Enerji Şirketi: “Çinliler en fazla tarih ve sanattan etkileniyorlar.”

Katılımcıların büyük bir kısmı (%40), Türkiye'nin kültürel yapısını çok-kültürlü olarak değerlendirmişlerdir. Diğer katılımcılar ise Türkiye'nin kültür yapısını, entegre edici (%13.3) ve ayrımcı (%13.3) olarak belirtmiştir:

“Türkiye'nin çok-kültürlü bir yapısı var. Çok-kültürlü yapısı Osmanlı'dan kalma bir gelenek, örf ve coğrafi kaynaklı diye biliyorum” (KK-7).

“Türkiye'nin kültür yapısının daha çok entegre edici olduğunu düşünüyorum. Çünkü coğrafyaya göre tam Avrupa ve Asya arasında” (KK-4).

“Türkiye'de din üzerinden siyaset yapılıyor. Bu biraz ayrımcı gibi geliyor” (KK-9).

Kurumlara, Çinlilerin Türkiye'nin kültürel yapısı hakkında ne düşündükleri sorulmuştur. Kurumların tamamı Çinlilerin Türkiye'yi çok-kültürlü bir yapıya sahip olarak tanımladıklarını ifade etmiştir. Bu konuda Türk-Çin Kültür Derneği'nin açıklaması şu şekildedir:

Türk-Çin Kültür Derneği: “Aslında ayrımcı olarak düşünmüyorlar öyle bir şeyleri yok. Çok-kültürlü olarak bakıyorlar çünkü Türkiye deyince önce akıllarına etnik alt gruplar geliyor. Biz her ne kadar herkese Türk desek de onlar yine birçoğu Karadenizliler özeldir, Doçulular özeldir Lazlar var, Kürtler var gibi hemen konuyu incelemiş olduklarını anlıyoruz Çinlilerin ama bunu yaparken çoğunlukla deklare etmezler yani çoğunlukla söylemezler bunu... çok-kültürlü olarak diyebiliriz özetiyle ama çok fazla deklare etmezler Çin ile Türkiye'yi kıyaslarlar.”

Katılımcılara Türkiye'ye gelmeden önce yaşadıkları korkular ve beklentilerinin neler olduğu sorulmuştur. Katılımcılarımızın çoğunluğu (%46.7) Türkiye'ye gelmeden önce herhangi bir korku yaşamadığını belirtmiştir. Diğer katılımcılarımız ise dil problemi (%13.3), uyum sağlayamama korkusu (%13.3) ve güvenliğin yeterince sağlanamaması (%6.7) konularında korku yaşadıklarını

ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılara, “çevrenizdekilere Türkiye’ye gelmeyi tavsiye eder misiniz?” sorusu sorulmuştur. Bir katılımcı hariç, tüm katılımcıların çevrelerindeki insanlara Türkiye’ye gelmelerini ve burada yaşamalarını tavsiye ettikleri görülmüştür.

“...Çevremdekilere Türkiye’ye gelmelerini tavsiye ederim, özellikle romantik ve güzel Türkiye’yi gezmek için” (KK-6).

“...Hiç Türkçe bilmiyordum. Nasıl yemekler var bilmiyordum ama şimdi her şeyi biliyorum. Daha sonrada burada yaşamak istiyorum. Çevremdeki insanlara Türkiye’ye gelmelerini kesinlikle tavsiye ederim” (KK-3).

“Hava ve diğer şartlar güzel ama yemek kültürü çok farklı olduğundan gelen arkadaşlar bu konuda çok zorluk çekebilir. Yemek konusunda Türkiye’ye gelmelerini tavsiye etmem” (KK-5).

“Yerel topluma entegre olamamaktan çok korkuyordum. Ama şimdi birçok yerel arkadaşım var ve Türkiye’ye seyahat etmek için ve yerleşmek için gelen birçok arkadaşım var” (KK-11).

“...Fırsatım olursa ailemi ve arkadaşlarımı turizm için Türkiye’ye götürmek isterim...Buraya gelmeden önce korkacağım hiçbir şey yoktu, belki para kazanma konusunda endişelenebilirsiniz. Türkiye’de ev kiralamanın fiyatını gerçekten çok ucuz, 1000’nin içinde çok iyi ve konforlu ev kiralayabilirsiniz...” (KK-13).

Kurumlara Çinlilerin Türkiye’ye gelmeden önce hangi açıdan korku ve değişen yaşam koşulları nasıl nitelendirdikleri sorulmuştur. Kurumlardan bazıları Çinlilerin din, yemek ve dil konusunda korku yaşadıklarını bazıları ise hiçbir korku yaşamadıklarını belirtmiştir:

Buceti Ltd. Şti.: “Türkiye’ye gelmeden önce din açısından korku yaşıyorlar. Bizim Arap ülkesi gibi yaşadığımızı düşünüyorlar... Buraya gelirken din konusunda çok sıkıntı yaşayacaklarını düşünerek geliyorlar ama buraya gelince bu algıları kırılıyor... Buradaki yaşam koşullarında; burası daha temiz o açıdan rahat ediyorlar olabilirler, orada daha küçük bir ortamda yaşadıkları için hem ev olarak evin büyüklüğü olarak söyleyebilirim bunu hem de daha rahat, konforlu bir alan oluyor onlar için. Türkiye meyve, sebze, market alışverişi açısından daha da ucuz oraya göre. Burada daha rahat ve konforlu olurlar.”

Türk-Çin Kültür Derneği: “Çinliler Türkiye’ye araştırarak geliyorlar o yüzden herhangi bir korku yaşamazlar. Sorular soruştururlar, incelerler öyle gelirler...”

Enerji Şirketi: “Buraya çalışmak için gelenlerden en çok duyduğum dil ve yemek konusunda korku yaşadıkları... Çinlilerin alım ve yaşam koşulları her geçen gün daha da iyiye gitmektedir.”

Sonuç

Türkiye, dünyada stratejik konumu nedeniyle göç koridoru konumunda olan ülkelerden bir tanesidir. Bu durum, Türkiye’nin farklı ülkelerden göçmen kabul etmesine neden olmaktadır. Türkiye’nin göçmen kabul ettiği ülkelerden bir tanesini Çin Halk Cumhuriyeti oluşturmaktadır. Türkiye’ye göç eden Çinlilerin; kimlik, kültür ve gündelik hayat tarzlarının benzer olması, onları bir grup olarak ele almamıza olanak sağlamıştır.

Araştırmada, göçmenlerin kadın (7) ve erkek (8) ayrımı yapılmaksızın Türkiye’ye göç ettikleri söylenebilir. Göç eden Çinlilerin, genellikle ilk yetişkinlik döneminde (22-40) olduğu ve bekâr olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre Çinlilerin, çoğunluğunun öğrenci konumunda olduğu, İslam dinine inandığı ve farklı alanlarda istihdam sağladığı görülmüştür. Hedef ülke olan Türkiye’nin akademik alanda yoğunluk olmak üzere evlilik, kültürel çekicilik, istihdam ve dini sebeplerle, doğal güzellikler, farklı sebepler ve ticari ilişkiler çekici faktörler oluşturduğu görülmüştür. Türkiye’nin eğitim nedeniyle hedef ülke olarak seçilmesi hem Türkiye’nin, Türk kültürünün ve dilinin tanıtılmasına katkı sağlayabilir. Araştırmada iki katılımcı dışında, Çinlilerin kendi vatandaşlıkları ile Türkiye’de yaşadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla göçmenlerin sahip olduğu Çinli kimliğinin, Türkiye’de kendilerini tanımlama biçimini olduğu söylenebilir. Çinlilerin, geliş amaçlarına göre farklı ikamet izinleri aldıkları görülmüştür. Kurumlara göre Çinlilerin; çalışma izni, öğrenci ikamet izni ile Türkiye’de ikamet ettikleri, yatırım, ev alma veya evlilik yolu ile Türk vatandaşı oldukları belirtilmiştir. Bu durum, Türkiye’nin göçmenler için oluşturduğu teşvik programlarının olumlu sonuçları olarak değerlendirilebilir. Çinlilerin Türkiye’ye

bireysel, arkadaşlarıyla ve aileleriyle birlikte geldikleri görülmüştür. Çinlilerin Türkiye'ye gelme nedenlerini ise bireysel sebepler yoğunlukta olmak üzere, ekonomik ve politik sebepler oluşturmuştur.

Araştırma sonucunda Çinlilerin çoğunluğunun kendi ülke, kültür ve geleneklerine bağlı, korumacı yapıya sahip olduğu bu yüzden kendilerini Çin kimliğine ait hissettikleri görülmüştür. Bazı Çinlilerin ise kendilerini değişime açık olarak tanımlamalarından ve Türkiye'den etkilenmelerinden dolayı Türk kimliğini ikinci bir kimlik olarak benimsedikleri belirlenmiştir. Bu durumda, göçmenlerin Türk-Çin hibrit kimliğini inşa ettikleri söylenebilir. Bir diğer araştırma sonucuna göre bir katılımcı hariç, Çinlilerin Türklere bakış açılarının olumlu olduğu görülmüştür. Fakat kurumlara göre Türklerin, Çinlilere bakış açısı aynı tutumda değildir. Ayrıca yapılan görüşmelerde, Covid-19 virüsünün yayılmasıyla Türklerin Çinli göçmenlere karşı bakış açısının olumsuz bir şekilde değiştiği belirtilmiştir. Araştırma sonucunda Çinli göçmenlerin birçoğunun (%60) Türkiye'de hizmetlere erişimde hiçbir problem yaşamadıkları görülmüştür. Problem yaşayanların ise genellikle dil konusunda problem yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca kurumlar, Çinlilerin din ve yemek alanlarında problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu problemlerin giderilmesi için Çinlilerin dil konusunda pratik yapmalarının, ücretsiz dil kurslarının açılmasının, uyum projelerinin yapılmasının ve Çin kültürünün Türkiye'de tanıtılmasının yararlı olacağı söylenebilir.

Araştırmanın diğer sonuçlarından biri, Çinlilerin kendi kültürüne ve kimliklerine benzerlikleri üzerinden Türkiye'ye, Türk kültürüne ve Türkler ile olan ilişkilerine uyum sağlamalarıdır. Uyum sağlayamayan Çinlilerin (%13.3) ise yemek kültürü farklılıkları nedeniyle problem yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca Türklerin, Çinlilere bakış açısının onların topluma adapte olması ve uyum sağlamasında etkin bir rol oynadığı söylenebilir. Araştırmada Çinlilerin Türk kültüründen etkilendikleri tespit edilmiştir. En çok etkilendikleri kültürel öğelerin sırası ile yemek, tarih, dini bayramlar, milli bayramlar,

sanat ve zanaat olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla Çinlilerin, kùltùrlenmeye istekli oldukları ve yerel halkla etkileşim içerisine girerek entegre oldukları sùylenbilir. Bir diğer araştırma sonucunda ise Çinlilerin çoğunun (%40) Tùrk kùltùr yapısını çok-kùltùrlù olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Bazı Çinlilerin ise Tùrk kùltùr yapısını ayrımcı bazılarının ise entegre edici olarak ifade ettikleri gùrùlmüřtùr. Araştırmada, Çinlilerin çoğunluğunun (%46.7) Tùrkiye'ye gelmeden önce korku yaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Korku yaşayan Çinlilerin ise dil problemi, uyum sağlayamama ve Tùrkiye'de gùvende olamama dùřùnceleri nedeniyle kaygı ve korku yaşadıkları tespit edilmiştir. Son olarak araştırmada ulaşılan bir diğer sonucun Çinlilerin çevrelerindeki insanlara Tùrkiye'ye gelmelerini tavsiye ettikleri olmuştur.

Araştırma sonuçlarında olduğu gibi Çinlilerin formel yollardan Tùrkiye'ye geldikleri, Tùrk halkı ile etkileşim içerisine girdikleri ve uyum sağladıkları sùylenbilir. Çinli gùmenlere yùnelik sosyal aktivitelerin dùzenlenmesinin, hizmetlere erişimde yaşanan problemlerin giderilmesinin ve Tùrk-Çin arasındaki kùltùrel ilişkilerin ön plana çıkmasının, Çinlilerin adapte olmasını ve uyum sağlamasını kolaylaştıracadığı sùylenbilir. Araştırma, Tùrkiye'de Çin kimliğinin ve kùltùrünün yeterince bilinmemesi ve akademik alanda yeterince kaynak olmaması nedeniyle önemli bir kaynak olarak gùrùlebilir.

Kaynakça

- Adıgùzel, Y. (2019). *Gù Sosyolojisi* (3. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Aydın, M. (2011). Kùltùr Sosyolojisinin Temel Kavramları. Alver, K. & Doğan N. (Der.), *Kùltùr Sosyolojisi* içinde (2. baskı, ss. 47-68). Ankara: Hece Yayınları.
- Bakırcioğlu, R. (2016). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sùzlùđù* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Barker, C. (2008). *Cultural Studies: Theory and Practice* (3. Baskı). London: Sage Publications Ltd.

- Berry, J. W. (2001). "A Psychology of Immigration." *Journal of Social Issues*, 57(3), 615-631.
- Berry, J. W. (2005). "Acculturation: Living Successfully in Two Cultures." *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 697-712.
- Berry, J. W. (2018). Kültürel Açıdan Çoğulcu Toplumlarda Bir arada Yaşamak: Kültürlenme ve Çok-kültürlülüğü Anlamak ve Yönetmek. S. Bekman & A. Aksu-Koç (Der.), *İnsan Gelişimi, Aile ve Kültür: Farklı Bakış Açuları* içinde (ss. 247-258), (A. Onacak , Çev.). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Berry, J. W., Kim, U., Minde, T., ve Mok, D. (1987). "Comparative Studies of Acculturative Stress." *The International Migration Review*, 21(3), 491-511.
- Berry, J. W., Kim, U., Power, S., Young, M., ve Bujaki, M. (1989). "Acculturation Attitudes in Plural Societies." *Applied Psychology An International Review*, 38(2), 185-206.
- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H., ve Dasen, P. R. (2002). *Cross-Cultural Psychology: Research and Applications* (2. baskı). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bruce, S., ve Yearley, S. (2006). *The Sage Dictionary of Sociology*. London: Sage Publications Ltd.
- Cengiz, S. (2010). "Göç, Kimlik ve Edebiyat." *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 2(3), 185-193.
- Chambers, I. (2019). Göç, Kültür, Kimlik (3. baskı). (İ. Türkmen, ve M. Beşikçi, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1994).
- Creswell, J. W. (2016). Nitel Araştırma Tasarımı. Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre *Nitel Araştırma Deseni* içinde (3. baskı, ss. 42-68). (A. Budak, ve İ. Budak, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi. (Orijinal eserin yayın tarihi 2013).
- Giddens, A., & Sutton, P. W. (2014). *Sosyolojide Temel Kavramlar*. (A. Esgin, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Göker, G. (2015). *Göç, Kimlik, Aidiyet: Kültürlerarası İletişim Açısından İsveçli Türkler*. İstanbul: Literatürk Academia Yayınları.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hagen-Zanker, J. S. (2010). *Modest expectations Causes and Effects of Migration on Migrant Households in Source Countries*. Boekenplan, Maastricht, The Netherlands: the Degree of Doctor at the Maastricht University.
- Haviland, W. A., Prins, H. E., Walrath, D., & McBride, B. (2008). *Kültürel Antropoloji*. (İ. D. Erguvan-Sarıoğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınhay, ve D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel Çalışma Tasarımı. (B. Tarman, ve M. F. Yiğit, Çev.), *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* içinde 3. Baskı, ss. 209-257). Ankara: Pegem Akademi.
- Saygın, S., ve Hasta, D. (2018). "Göç, Kültürleşme ve Uyum." *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 312-333.
- Şimşek, S. (2002). "Günümüzün Kimlik Sorunu ve Bu Sorunun Yaşandığı Temel Çatışma Eksenleri." *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 29-39.
- Temel Eğimli, A., ve Yalçın, M. (2016). "Kültürlerarası Yeterliliğin Gelişmesi ve Kültürlerarası Uyum." *Global Media Journal TR Edition*, 7(13), 6-27.
- Tezcan, M. (2000). *Dış Göç ve Eğitim*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Topses, G., ve Topses, M. D. (2014). *Toplumsal Olayların Bilimi: Toplum Bilime Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yaka, A. (2011). *Sosyal Değişme: Temel Kavramlar-Kuramlar-Türk Modernleşmesi ve Bir Araştırma*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Journal of Social Sciences and Humanities:

Yaman Kahveci, G. (2021). *Hollanda'daki Türkler, Sosyo-Kültürel Temaslar ve Kültürleşme Süreçleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Atıf / Citation

Dirimeşe, E. ve Emre, E. (2022). "Göçmenlerin Türkiye'ye Entegrasyonu ve Gündelik Hayatta Kültürel Etkileşimleri: Çinliler Örneği." *Journal of Social Sciences and Humanities*, 6(1), 297- 325.

Dirimeşe, E. ve Emre, E. (2022). "Integration of Immigrants in Turkey and Their Cultural Interactions in Everyday Life: The Case of the Chinese." 6(1), 297-325.
